

Van de Redactie.

Burgtheater bevestigt weêr den vasten regel.

Het boek van Lothar is ook nog om andere redenen een hoogst leerzaam werk. Men kan er uit zien hoe een groote schouwburg... *niet* moet worden bestuurd en welke raden en commissies er zich liever *niet* meê moeten bemoeien.

Eerst komt als bestuurder op den voorgrond de krachtfiguur van Laube. Hij is de man, die regeert, al zien nog zooveel hem op de vingers. Hij komt tegelijk met een nieuwen tijd, een nieuwen Keizer, die belang stelt in zijn hofschouwbrug en wiens uitdrukkelijke wensch het is dat er een eind kome aan de zoo veel jaren reeds bestaande, onmogelijke toestanden. In Januari 1850 wordt Laube, nadat lange onderhandelingen zijn gevoerd, benoemd tot artistiek leider en dadelijk toont hij eene krachtige persoonlijkheid te wezen. Van hooge zijde begint men met hem zijn gang te laten gaan en zoo lang dat duurt, doet Laube groote dingen. Hij is tyranniek. Volkomen juist teekent Lothar aan „ein Theater kann nur von eimen Dictator geleitet werden” en Laube zag in dat een schouwburg moet worden bestuurd van het tooneel en niet uit een kantoor of raadkamer. En dan was hij er van overtuigd dat een directeur moet kunnen samenwerken met den tooneelschrijver. Hij mag zelf een slecht dramaturg zijn, hij moet zooveel oog hebben voor het in den goeden zin des woords tooneelmatige dat hij, met den regisseur, den dichter kan ter zijde staan, hem den weg wijzen, hem leeren werken, zoo noodig. De directeur, die maar zit te wachten op stukken en ze, bij aanneming, speelt zooals misschien een talentvol, maar onervaren schrijver ze hem heeft gebracht, is niet berekend voor zijn taak. Laube was onvermoeid, óók in zijn pogen om bij de over hem geplaatsten zijn zin door te drijven, óók in het almaar uitbreiden van het repertoire. Uit alles wat hem ten dienste stond wist hij te halen wat er uit te halen was en onder dit „alles” mag men zijn artiesten-personeel rekenen. Een zijner middelen, om bij de tooneelspelers den werklust er in te houden, is vaak afgekeurd en zeker ook niet onvoorwaardelijk aan te bevelen. Hij veranderde herhaaldelijk de rolverdeling van

een repertoirestuk, natuurlijk binnen zekere grenzen. Het gevolg daarvan was dat hij zelf en het publiek oordeelen kon over de waarde van ieder lid van het gezelschap in geheel verschillende rollen en het voordeel bestond hierin dat geen der spelers, door altijd hetzelfde emplooi te hebben, zich loopjes en kunstjes eigen maakte, waardoor het hem mogelijk zou geworden zijn een zielloos, onbestudeerd en toch niet bepaald verkeerd spel te geven. Hij bepaalde proefondervindelijk de waarde zijner acteurs en woog hen tegen elkander op.

Geen rol in een stuk van beteekenis was derhalve volstrekt onbereikbaar voor jonge krachten.

Erkend moet worden dat deze handelwijze niet voor alle gezelschappen is aan te bevelen; maar het komt ons voor dat daar, waar een zeer groot en overtalrijk kunstenaarspersoneel aan een schouwburg verbonden is, proefnemingen in Laube's trant voor den echten tooneelliefhebber hoogst belangwekkend — en voor alle tooneelspelers op het minst genomen leerrijk moeten zijn.

Toch hield Laube het op den duur niet uit. Hij viel door een repertoire-quaestie. In de keuze der stukken werd hem niet voldoende vrije hand gelaten, evenmin had hij die duurzaam geheel in het verdeelen der rollen. In een brief (van 12 Aug. 1867) schrijft hij: „een gevolg van het niet-uitsluitend door den directeur verdeelen der rollen is anarchie. Zoodra de tooneelspelers bemerken dat niet de directie alleen in deze beslist, loopen zij van den een naar den ander. Het monarchale element in de leiding is vernietigd.” Zeer politiek was 't gezegd; maar helpen deed het niet en Laube trad af.

Andere mannen van talent zijn gekomen, maar konden niet verhinderen dat het Wiener Burgtheater al minder en minder bleef voldoen aan de hooge eischen, die men er aan mocht stellen. Wij vervolgen de lijdensgeschiedenis niet, maar teekenen, om nog even te wijzen op de nuttige wenken, die Lothars werk bevat voor alle bestuurders van groote schouwburgen, enkel aan wat over de regie wordt gezegd.

Geen verschillende regisseurs en geen